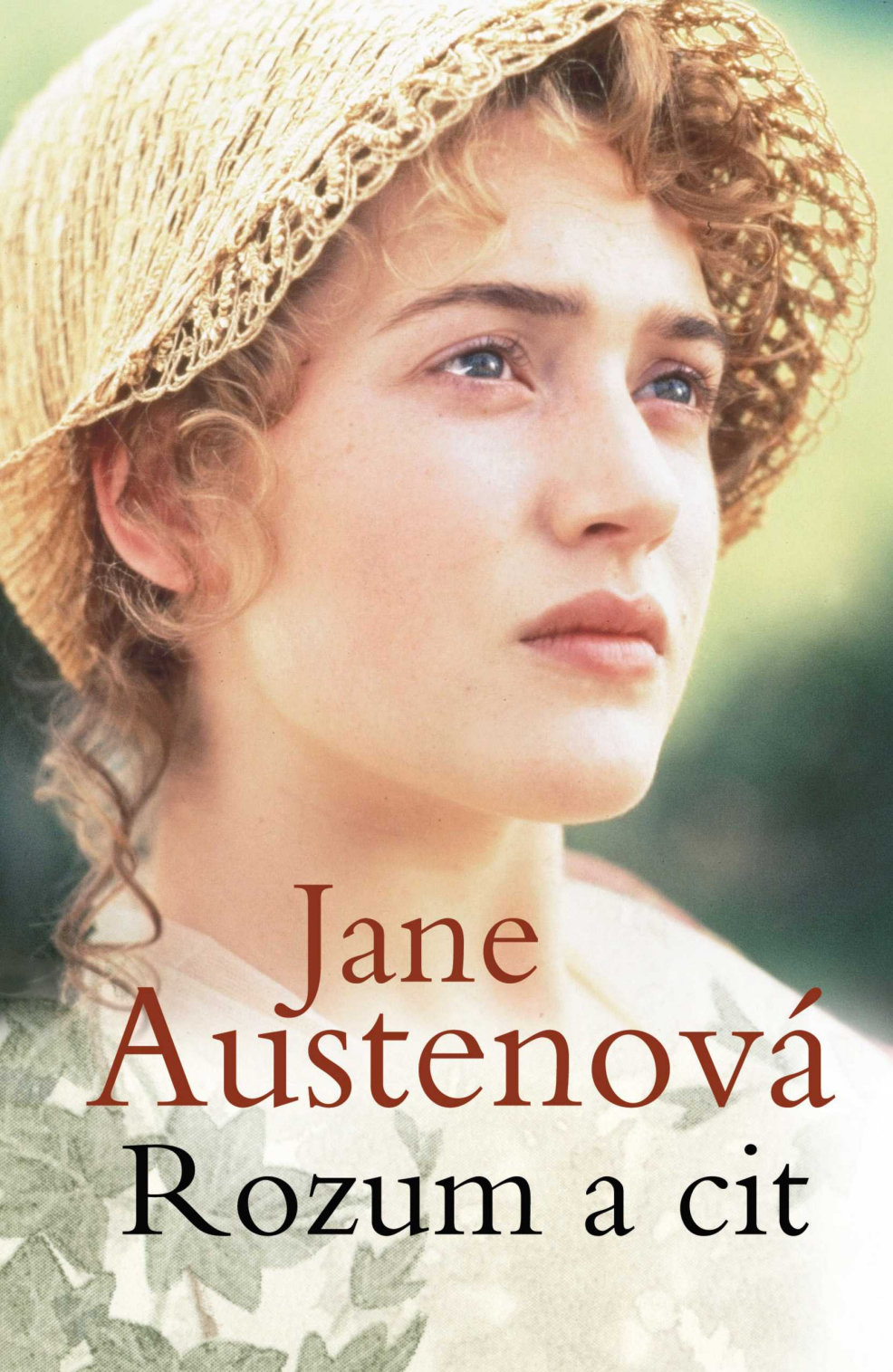

Jane
Austenová
Rozum a cit

Přeložila Eva Kondrysová

Translation © Eva Kondrysová, 2008

ISBN 978-80-7335-355-1

ČÁST PRVNÍ

1

Rod Dashwoodových žil v Sussexu odedávna. Vlastnil tam rozlehlé panství a přímo v jeho středu leželo sídlo Norland, kde po mnoho generací svým řádným životem získával vážnost v celém kraji. Nebožtík, poslední majitel zmíněného panství, byl svobodný pán: dožil se požehnaného věku a dlouhá léta mu vedla domácnost a dělala společnost jeho sestra. Zesnula však deset let před ním, a tu nastaly v jeho životě velké změny: aby nebyl tak sám, pozval si a přijal do svého domova rodinu svého synovce Henryho Dashwooda, zákonného dědice norlandského panství, je- muž si také přál je odkázat. Ve společnosti synovce s neteří a jejich dětí trávil pak starý pán spokojeně svá poslední léta. Manželé Dashwoodovi o něj starostlivě pečovali, ve všem mu vyhověli, ne z vypočítavosti, ale z dobrosrdečnosti, zajistili, aby mu dny plynuly tak příjemně, jak jen to při jeho věku bylo možné, a děti mu je veselým dováděním kořenily.

Pan Henry Dashwood měl z prvního manželství jednoho syna a s nynější chotí tři dcery. Syn, mladík seriózní a rozvážný, byl do života bohatě zabezpečen značným majetkem po matce, jehož polovina mu připadla, jakmile dosáhl plnoletosti. Krátce poté rozmnožil své bohatství i ženitbou. Pro něho tedy norlandské dědictví nemělo takovou životní důležitost jako pro jeho sestru, neboť jejich jmění bez toho, co snad připadne otci, bylo pranepatrné. Jejich matka neměla nic a otec vlastnil pouhých sedm tisíc

liber, protože výnos z majetku první manželky mu patřil jen doživotně a potom měla i zbývající polovina přejít na jejího syna.

Starý pán zesnul, četla se poslední vůle, a jak to většinou v takových případech bývá, vyvolala stejně mocné zklamání i radost. Nebožtík nebyl sice tak nespravedlivý a nevděčný, aby panství synovci neodkázal, stanovil přitom ale takové podmínky, že dědictví zpola znehodnotily. Pan Dashwood o ně stál spíše kvůli manželce a dcerám než kvůli sobě a synovi – ale právě tomu synovi a synovi jeho syna, čtyřletému chlapečkovi, bylo panství připsáno, a to za takových okolností, že otci nebyla dána možnost zabezpečit bytosti mu nejdražší, které naléhavě zabezpečit potřebovaly, ani hypotékou, ani prodejem cenných lesů náležejících k panství. Takový postup vylučovala opatření učiněná v zájmu onoho chlapečka, který si za příležitostných návštěv na Norlandu s rodiči prastrýčka cele získal roztomilostí u dvouletých či tříletých dětí nijak neobvyklou: jak nedokonale vyslovoval slůvka, svěhlavě prosazoval svou, vymýšlel stále nová šibalství a nadělal spoustu rámusu, to převážilo nad veškerou péčí, kterou mu po léta věnovala neteř i její dcery. Nemínil je ale nevlídně odbýt, a na důkaz své náklonnosti odkázal všem třem děvčatům po tisíci librách.

Pan Dashwood zklamání zprvu trpce nesl, byl to však člověk radostné, optimistické povahy, ostatně se dalo předpokládat, že bude ještě dlouho živ, a při prozíravém hospodaření se mu jistě podaří dát stranou značnou částku z výnosu panství tak rozsáhlého, kde se leccos dalo okamžitě zlepšit. Dlouho očekávaného bohatství ale užíval pouhý rok. Déle strýce nepřežil a deset tisíc liber spolu s nedávnými odkazy bylo všechno, co po něm zůstalo vdově a dcerám.

Když pan Dashwood viděl, že se blíží jeho poslední hodinka, poslal pro syna a žádal tak důrazně a naléhavě, jak mu nemoc velela, aby mu slíbil, že se postará o nevlastní matku a sestry.

John Dashwood nebyl tak citově založený jako ostatní členové rodiny, přesto ale ho otcova žádost v takové chvíli dojala, a proto ho ujistil, že pro ně udělá, co bude v jeho silách. Otec se tím upokojil a pan John Dashwood měl dost času v klidu si rozvážit, nač mu v tom směru síly stačí.

Nebyl to špatný mladý muž, pokud pod tím pojmem nerozumíme člověka poněkud necitelného a sobeckého; celkem se ale těšil dobré pověsti, protože si v běžných záležitostech vedl řádně. Kdyby si vzal ženu laskavější povahy, byli by si ho lidé vážili ještě víc, ba mohl se i sám naučit laskavosti, poněvadž se ženil velmi mladý a manželku navždy miloval. Mladá paní Fanny Dashwoodová byla však jeho věrnou karikaturou – ještě omezenější a sobectější.

Protože dal otci na smrtelné posteli slib, začal v duchu vážit možnost, že by každé sestře přidal na věno tisíc liber. Byl si jist, že si to může dovolit. Vždyť mu k dosavadním příjmům přibudou čtyři tisíce ročně a ještě druhá polovina matčina jmění, a takové vyhlídky ho hřály u srdce a ponoukaly k štědrosti. Ano, dá jim tři tisíce liber – to bude čin velkorysý a šlechetný! Tím budou bohatě zabezpečené. Tři tisíce liber! Vždyť si to může docela dobře dovolit. – Takové úvahy vedl celý den a ještě řadu dní potom a ani jednou svého rozhodnutí nezalitoval.

Jen co otce pohřbili, objevila se mladá paní Dashwoodová, aniž tchyni o svých úmyslech předem zpravila, se synkem a vším služebnictvem. Nikdo nemohl tvrdit, že na to nemá právo: dům přece patřil po tchánově smrti jejímu manželovi, ale taktní to vzhledem k situaci paní

Dashwoodové starší zrovna nebylo, zvláště když tato dáma měla při své mimořádné citovosti tak jemný smysl pro čest a byla sama tak romanticky velkomyslná, že jakékoli provinění tohoto druhu, ať se jí prohrěšil či trpěl kdokoli, jí vždy nevýslovně pobouřilo. Snacha nebyla v rodině svého manžela nikdy oblíbená, doposud ale neměla příležitost jí takhle názorně předvést, jak bezohledně umí prosadit svou, když jde o její vlastní zájmy.

Paní Dashwoodové se to hluboce dotklo. Pojala k snaše prudký odpor a byla by po jejím příjezdu Norland ihned opustila, kdyby jí nejstarší dcera nepřiměla, aby si to rozmyslela, a tak se nakonec z vroucí lásky k svým třem dětem rozhodla zůstat a kvůli nim se vyvarovat přímé roztržky s jejím bratrem.

Elinor, nejstarší dcera, která uměla tak přesvědčivě poradit, byla nadaná bystrým rozumem a chladnou rozvahou, a proto se mohla stát matčinou rádkyní, ačkoli jí bylo pouhých devatenáct, a často ku prospěchu všech zabrzдила paní Dashwoodovou v dychtivém rozletu, kdyby se náhodou dala strhnout k nějaké nerozvážnosti. Elinor měla také vřelé srdce a milou, citově bohatou povahu, jenomže se uměla ovládat, což se její matka dosud nenaučila a jedna z jejích sester naučit rázně odmítala.

Marianna byla v mnohém směru dívka stejně pozoruhodná jako Elinor. Rozumná a bystrá, ale všechno vášnivě prožívala: v smutku ani v radosti neznala míru. Byla velkomyslná, milá, zajímavá: všechno, jen ne rozvážná. Ve všem se nápadně podobala matce.

Elinor si někdy kvůli sestřině citové vypjatosti dělala těžkou hlavu, zato paní Dashwoodová takovou povahu obdivovala a milovala. I nyní podněcovaly jedna druhou k neštěstí co nejhluběji prožívanému. Vědomě se utvrzovaly v zoufalství, jemuž v první chvíli propadly, a stále

znovu si ho obnovovaly. Poddaly se cele svému žalu, rozněcovaly ho každou představou k tomu účelu vhodnou a s rozhodností odmítaly jakoukoli útěchu do budoucna. I Elinor ty události hluboce ranily, ale dokázala s tím bojovat, dokázala se vzchopit. Radila se s bratrem, byla schopna švagrovou přivítat a zdvořile s ní jednat, pokusila se na matku zapůsobit, aby vyvinula podobné úsilí, a měla ji k tomu, aby se obrnila trpělivostí.

Margaret, třetí sestra, bylo veselé, dobromyslné třináctileté děvče. Podléhala silně vlivu Marianniných romantických nápadů, a jelikož postrádala její bystrý rozum, nezdálo se, že se v pozdějším životním údobí sestrám vyrovná.

2

Mladá paní Dashwoodová se nyní ujala vlády nad Norlandem a její nevlastní tchyně a švagrové byly degradovány do postavení hostů. Jako s takovými s nimi však jednala s formální zdvořilostí a její manžel jim prokazoval tolik laskavosti, kolik při své povaze dokázal věnovat komukoli jinému než sobě, své choti a synovi. Skutečně na ně dost upřímně naléhal, aby i nadále považovaly Norland za svůj domov, a protože se paní Dashwoodové žádná jiná možnost nejevila tak výhodná jako zůstat, než se jí v okolí naskytne nějaké příhodné obydlí, přijala jeho pozvání.

Navíc její povaze přesně vyhovovalo pobývat tam, kde jí všecičko připomínalo zlaté zašlé časy. V radostných dobách se nikdo neuměl tak radovat jako ona ani se tolik těšit na budoucí blaženost, čímž se vlastně prožívá už předem. A stejně tak se nechávala unášet city i v žalu, a jako jí nic předtím nedokázalo radost zkalit, tak jí teď nic nepřineslo útěchu.

Mladé paní Dashwoodové se nezamlouvalo, že manžel miní něco učinit pro své sestry. Odejmut tři tisíce liber z majetku jejich drahého chlapečka znamená přece hrozně ochuzení. Prosila manžela, aby si to ještě rozvážil.

Jak si sám před sebou zodpoví, že připravil syna, své jediné dítě, o tak obrovskou částku? Jakým právem od něho slečny Dashwoodovy, které jsou s ním pokrevně spřízněné jen napůl, což paní Fanny za příbuzenství ani nepovažovala,

očekávají velkomyslný dar v takové výši? Vždyť je obecně známo, že mezi sourozenci z různých manželství jednoho otce obvykle nepanují vřelé vztahy, a proč by tedy škodil sobě i ubohému malému Harrymu a rozdal všechny peníze nevlastním sestrám?

„Bylo to otcovo poslední přání,“ odpověděl jí manžel, „abych se postaral o jeho vdovu a dcery.“

„Vždyť ani nevěděl, co mluví – krk bych na to dala, že tou dobou už blouznil. Kdyby byl při smyslech, ani by ho nenapadlo žádat po vás, abyste připravil vlastní dítě o polovinu jmění.“

„Nestanovil žádnou určitou sumu, drahá Fanny, žádal mne jen obecně, abych se o ně postaral lépe, než se to podařilo jemu. Možná to měl prostě nechat na mně. Jistě nepředpokládal, že bych na ně nebral zřetel. Ale když žádal, abych mu to slíbil, nemohl jsem mu nevyhovět, aspoň tak se mi to tenkrát jevilo. Slíbil jsem mu to tedy, a slibu chci dostát. Něco pro ně udělat musím, až se postěhují z Norlandu do nového domova.“

„No prosím, tak pro sestry něco *udělejte*, ale to *něco* nemusí být tři tisíce liber. – Uvažte,“ dodala, „že peníze jednou vydané se už nikdy nevrátí. Vaše sestry se vdají, a tím bude jejich věno ztraceno. Neříkám, kdyby se to jednou našemu chlapečkovi ubohému zase vrátilo –“

„Máte pravdu, v tom případě by to bylo něco docela jiného,“ vyslovil se k tomu se vši vážností její manžel. „Harry dost možná jednou bude litovat, že tolik peněz přišlo vniveč. Kdyby například měl početnou rodinu, byl by to znamenitý přínos.“

„Máte pravdu.“

„Snad by tedy bylo na všechny strany nejmoudřejší, kdybych tu částku snížil na polovinu. – Pět set liber je přece už slušný návdavek k věnu!“

„Spíš nevídaně velkorysý! Který bratr na světě by pro své sestry udělal zpola tolik, i kdyby to byly jeho *rodné* sestry! A v tomhle případě jde o sestry nevlastní! – Vy máte přece tak šlechtného ducha!“

„Nechtěl bych vypadat jako držgrešle,“ odpověděl. „Za takových okolností je vždycky radno udělat spíš víc než méně. Nikdo o mně aspoň nebude tvrdit, že jsem se o ně řádně nepostaral – ani ony samy nemohou čekat víc.“

„Pámbůhví, co čekají,“ prohodila mladá paní, „my ale nemůžeme brát v úvahu jejich očekávání: otázka je, co si můžeme dovolit.“

„Zajisté – a podle mého názoru si mohu dovolit dát každé pět set liber. Nezapomínejme, že i kdyby ode mne nic nedostaly, zdědí každá po matčině smrti přes tři tisíce liber – což je pro takové mladé stvoření slušná částka.“

„Jápak by ne – a když o tom tak rozmýšlím, vlastně ani žádný příspěvek nepotřebují. Rozdělí si mezi sebou deset tisíc liber. Jestli se vdají, udělají jistě dobrou partii, a kdyby se nevдалy, mohou být spolu slušně živý z úroků.“

„Svatá pravda, a proto nevím, jestli by nebylo moudřejší podporovat jejich matku, dokud bude živa, než dcery – mám na mysli nějakou tu rentu. Z toho by měly prospěch i sestry. Sto liber ročně, a budou dobře zajištěné.“

Jeho choť však váhala vyslovit souhlas s tímto záměrem.

„Máte pravdu,“ řekla, „je to výhodnější než se rozloučit s patnácti stovkami naráz. Ale zase na druhou stranu, kdyby paní Dashwoodová žila déle než patnáct let, tak na tom tratíme.“

„Patnáct let! Drahá Fanny, kdoví, jestli bych jí vyplatil polovinu.“

„I mně se to tak jeví, ale všimněte si, že lidé vždycky žijí věčně, když jim vyplácíte rentu. A ona je statná, zdravá

a nepřekročila ještě čtyřicítku. Taková renta je vážná věc, rok co rok to máte na krku a není z toho úniku. Netušíte, do čeho byste se dostal. Já mám bohaté zkušenosti, jaké je s rentami trápení – podle otcovy závěti byla matinka povinna vyplácet tři přestárlé sloužící a nevěřil byste, jak se jí to zajídalo. Dvakrát do roka se jim musely peníze doručit, a když jsme se doslechli, že jeden z nich zemřel, ukázalo se, že to není pravda. Matinka z toho byla vždycky celá mrzutá. Naříkala, že takhle není paní vlastního majetku, když po ní opravdu někdo něco chce, a od otce to byla velká bezohlednost, protože jinak mohla matinka naložit se všemi příjmy podle svého, bez jakéhokoli omezování. Proto jsem pojala silný odpor k rentám a ani za všechny poklady světa bych se k takové platbě nezavázala.“

„Není to jistě nic příjemného,“ odvětil pan Dashwood, „když se člověku roční příjem takhle tenčí. Není více pánem vlastního majetku, jak paní matinka správně říká. Zavázat se k pravidelným výplatám v určený den rozhodně není radno – člověku to svazuje ruce.“

„Nepochybně, a navíc vám za to nikdo ani nepoděkuje. Považují to za hotovou věc, vy konáte jen svou povinnost a vděčnost veškerá žádá. Na vašem místě bych vždycky postupovala podle vlastního uvážení. Vím ze zkušenosti, že některý rok se dává obtížně stranou i padesát liber, ne-li sto.“

„Myslím, že máte pravdu, drahoušku. V tomto případě bude moudřejší neřešit to formou renty: tu a tam jim něco dám, a to jim pomůže víc než roční příspěvek, protože by je to jen vedlo k rozmařilosti, kdyby si byly jisté větším příjmem, a na konci roku by jim nezbylo ani o šesták víc. Když jim občas daruji padesát liber, nebudou mít nikdy nouzi o hotové peníze, a tím podle mého bohatě splním, co jsem otci slíbil.“

„Svatá pravda! Upřímně řečeno, když o tom tak mluvím, vidím docela jasně, že váš pan otec ani neměl na mysli peněžní dary. Přál si, abyste se o ně postaral ve všem, co se od vás rozumně očekává: například jim pomohl najít nějaký příhodný malý domek, přestěhoval je tam a posílal jim darem ryby a zvěřinu a tak podobně, podle roční doby. Krk bych na to dala, že mu o nic jiného nešlo, vždyť by to také jinak bylo od něho moc divné a nerozumné. Jen považte, drahý choti, jak dobře si vaše macecha a její dcery mohou žít z úroků sedmi tisíc liber, a k tomu má ještě každé děvče padesát liber ročních úroků ze své tisícovky a z toho samosebou budou přispívat matce na stravu. Dohromady jim to vynese nějakých pět set ročně, a co si prokristapána mohou čtyři ženy přát víc? Budou si žít tak lacino! Hnedle žádné výdaje s domácností! Nebudou si držet kočár ani koně, služebnictva jako šafránu, nemusí nikoho hostit, tak nač by utrácely? Považte, jak dobře se jim povede! Pět set ročně! Neumím si představit, zač utratí polovinu těch peněz – a že byste jim k tomu něco přidával, to je holý nesmysl. Mnohem spíš by mohly ony něco dát vám.“

„Namouvěru, budete mít pravdu,“ uznal pan Dashwood. „Otec to určitě myslel tak, jak říkáte, když se na mne obrátil. Teď tomu jasně rozumím a budu přísně dbát, abych dostál svému slibu takovými prostředky, jak jste popsala. Až se paní máti odstěhuje, budu jim pomáhat, seč mi síly stačí, aby se dobře zabydlely. Pak by jim třeba přišel vhod nějaký ten kousek nábytku.“

„Zajisté,“ pravila paní Fanny. „Mějte však přitom na paměti jedno: když se vaši páni rodiče stěhovali na Norland, prodali sice stanhillský nábytek, ale porcelán, nádobí, přístroje, ložní prádlo, to všechno si ponechali a teď to připadlo vaší maceše. Bude mít tedy z čeho zařídit dům, až se přestěhuje.“

„To je nepochybně třeba také vzít v úvahu. Skutečně hodnotný odkaz! A přitom by se nám něco z toho nádobí také hodilo na doplnění vlastního vybavení.“

„Ano, a její čajový servis je mnohem krásnější než ten zdejší. Podle mého názoru až příliš honosný do domácnosti, jakou si ony budou moci dovolit. Ale tak už to je. Váš pan otec myslel jen a jen na ně. A já tvrdím, že mu nedlužíte žádnou vděčnost a nemusíte na jeho přání příliš dbát, protože kdyby mohl, byl by všechno na světě odkázal *jim*.“

Takové argumentaci pan Dashwood neodolal. Načerpal z ní rozhodnost, které se mu při dosavadním kolísavém váhání nedostávalo, a díky tomu dospěl k závěru, že je naprosto zbytečné, ne-li dokonce nevhodné, aby pro otcovu vdovu a jeho dcery udělal víc než takové sousedské služby, na jaké ho upozornila jeho životní družka.

3

Paní Dashwoodová zůstala na Norlandu ještě pár měsíců – ne že by se zdráhala opustit někdejší domov, když po čase přestalo každé místočko jitřit její duši, naopak, jakmile se opět trochu vzchopila a hlava jí začala sloužit i k něčemu jinému než k rozněcování žalu smutnými vzpomínkami, hnala ji netrpělivost, aby už byly pryč, a neúnavně se pídila po vhodném domově někde poblíž, protože vzdálit se z těchto milovaných končin pokládala za vyloučení. Nedoslechla se však o ničem, co by odpovídalo jejím představám o přiměřeném pohodlí a zároveň obstálo před uvážlivou nejstarší dcerou, která rozumně zavrhlá několik domů, jež matka vyhlédla, jako příliš velkolepé pro jejich finanční možnosti.

Paní Dashwoodová věděla od manžela o synově slavnostním slibu, jímž ulehčil otci v posledních starostech na tomto světě. Stejně jako on nepochybovala, že syn závazku dostojí, a byla tomu ráda kvůli dcerám, protože jí by podle jejího mínění úroky ze sedmi tisíc liber stačily na živobytí ažaž. Těšilo ji to i kvůli nevlastnímu synovi samému, kvůli jeho charakteru, a vyčítala si, že mu křivdila, když měla za to, že je mu velkomyslnost cizí. Choval se vůči ní i sestrám pozorně, a tak uvěřila, že mu jejich blaho leží na srdci, a dlouhou dobu spoléhala, že jim své dobré úmysly štědře osvědčí.

Nevlastní snacha v ní od prvopočátku probouzela silné antipatie, v nichž se ještě utvrdila, když za půlročního

pobytu v její domácnosti blíže poznala její povahu, a dost možná by přes všechnu snahu o slušné vztahy a mateřskou náklonnost ze strany paní Dashwoodové starší obě dámy nedokázaly žít spolu pod jednou střechou tak dlouho, kdyby nevyvstal jistý důvod, proč paní Dashwoodové záleželo na tom, aby dcery z Norlandu nespíchaly.

Tímto důvodem byla vzrůstající náklonnost mezi její nejstarší dcerou a bratrem paní Fanny, příjemným, zdvořilým mladíkem, jehož poznaly krátce po tom, co se jeho sestra ujala vlády na Norlandu, a který tam od té doby trávil většinu času.

Některé matky by mladou lásku z vypočítavosti podporovaly, protože Edward Ferrars byl nejstarším synem pána, který zemřel velmi zámožný, a jiné by se z prozíravosti stavěly proti ní, protože až na nepatrné vlastní jměníčko byl mládenec zcela závislý na tom, co uzná za vhodné jeho matka. Paní Dashwoodová však nedbala ani jednoho, ani druhého. Jí stačilo, že se zdá hodný a vzplanul pro její dceru a ta že jeho city zřejmě opětuje. Při svých názorech nedokázala připustit, že by majetkové rozdíly mohly být na překážku vztahu dvou lidí, kteří na základě povahového souladu v sobě našli zalíbení, a že by Elinořiny přednosti neocenil každý, kdo ji pozná, to se vymykalo jejímu chápání.

Edward Ferrars je neoslnil zjevem ani vystupováním. Nebyl žádný krasavec a člověk ho musel poznat blíž, aby ho zaujal svým charakterem. Nedostávalo se mu sebevědomí, aby se uměl prosadit, ale když se mu podařilo překonat vrozenou ostýchavost, ukázalo se, že má vřelé srdce. Byl inteligentní a vzdělání mu k tomu zajistilo solidní rozhled. Chyběly mu však schopnosti i chuť vyhovět matce a sestře, které si toužebně přály, aby se proslavil – jako co, nevěděly samy. Hlavně měl tak či onak ve světě

vyniknout. Matka chtěla, aby se zajímal o politiku a dostal se do parlamentu, dychtila po tom, aby se důvěrně sblížil se slavnými muži té doby. Paní Fanny by tohle vyhovovalo rovněž, ale prozatím, než dosáhne oněch zářných met, by se spokojila s tím, že by se projížděl po městě ve dvoukolce. Edward však nejevil smysl ani pro slavné muže, ani pro projíždky v kočáře. Nepřál si nic jiného než spokojený rodinný život v klidu a soukromí. Naštěstí měl mladšího bratra, který se projevoval slibněji.

Edward pobýval na Norlandu už kolik týdnů, než mu paní Dashwoodová začala věnovat víc pozornosti, protože se v té době ještě oddávala smutku a nevšímalá si, co se kolem ní děje. Zaznamenala pouze, že je to tichý, nenápadný mládenec, a za to mu byla vděčná. Nerušil ji, když chtěla truchlit, nevítanými hovory. Poprvé ji vlastně upoutalo a příznivý dojem vzbudilo, když se Elinor jednoho dne náhodou zmínila o rozdílnosti mezi ním a jeho sestrou. Tento postřeh byl pro matku nejvyšším možným doporučením.

„Tvrdíš, že je docela jiný než Fanny, a víc říkat nemusíš,“ prohlásila. „To znamená, že je hodný. Od této chvíle ho mám v lásce.“

„Myslím, že se vám zalíbí, až ho poznáte blíž,“ řekla Elinor.

„Zalíbí?“ opáčila matka s úsměvem. „U mne se sympatie neprojevují jinak než láskou.“

„Třeba si ho začnete vážit.“

„Koho si vážím, toho i miluju, jinak to neumím.“

Poté se paní Dashwoodová snažila s ním spřátelit. Byla k němu milá a brzy překonala jeho plachost. Rychle rozpoznala všechny jeho přednosti – dost možná jejímu bystrozraku napomohlo i vědomí, že zbožňuje Elinor – a byla upřímně přesvědčená, že je to dobrý člověk. Ani jeho

tiché způsoby, neodpovídající jejím zakořeněným představám, jak má mladý muž vystupovat, se jí už nezdály tak fádni, když věděla, že má vřelé srdce a citlivou povahu.

Sotva postřehla v jeho chování k Elinor první příznaky milostného vzplanutí, už to pokládala za vážnou známost rychle spějící k svatbě.

„Za pár měsíců Elinor asi začne nový život, Marianno, holčičko moje,“ řekla. „Bude nám moc chybět, ale hlavně že bude šťastná.“

„Ach maminko, copak si bez ní počneme?“

„Vždyť se vlastně ani nerozloučíme, milunko. Budeme bydlet pár mil od sebe a vídat se každý den. A ty získáš v Edwardovi pravého bratra. Vážím si ho pro jeho dobrotu nadevšechno na světě. Ty se ale tváříš vážně, Marianno – nezamlouvá se ti snad sestřina volba?“

„Spíš mne trochu překvapuje,“ odpověděla Marianna. „Edward je velmi milý, mám ho upřímně ráda. Přesto ale – není z těch mladíků – něco mu chybí – neoslní na pohled – nemá to osobní kouzlo, jaké bych čekala u muže, který získá Elinorinu lásku. Jeho oči duchaplně nejiskří, neplane v nich žár, který by svědčil o charakteru i bystřém rozumu! A krom toho se vážně obávám, maminko, že nemá vytříbený vkus. Hudba ho neokouzluje, a třebaže velmi obdivuje Elinoriny obrázky, není to proto, že by je uměl ocenit. Rád se kouká, jak maluje, ale je zřejmé, že o tom nic neví. Líbí se mu, protože je do ní zamilovaný, ne že by tomu rozuměl. Mně by nestačilo ke spokojenosti, kdyby můj vyvolený v sobě nespojoval obojí. Nebyla bych s ním šťastná, kdyby se jeho záliby neshodovaly ve všem s mými. Musí dokonale sdílet moje pocity, stejné knihy, stejná hudba musí očarovat jeho i mne. Ach maminko, jak nezajímavě a nudně nám Edward včera večer předčítal! Byla jsem z toho kvůli sestře celá nešťastná.“

A ona to přitom snášela tak vyrovnaně, jako by to ani nevnímala. Já měla co dělat, abych vydržela sedět. Takové nádherné verše, mě často div nepřipraví o rozum, a on je odříkává s tak neotřesitelným klidem, s takovou příšernou lhostejností!“

„Jednoduchá, vytríbená próza by mu byla jistě vyhovovala lépe. Já jsem si to hned myslela, ale tys mu vnutila Cowpera!“

„Ach maminko, koho by Cowper nestrhl! – Musíme ale brát v úvahu, že lidé mívají nejružnější sklony. Elinor je povahově jiná, neprožívá to tak jako já, snad se přes to dokáže přenést a bude s ním šťastná. Mně by to ale zlomilo srdce, kdybych slyšela milovaného muže předčítat tak necitlivě. Víte, maminko, čím více poznávám svět, tím je mi zřejmější, že sotva asi někdy potkám muže, kterého bych mohla milovat. Mám tak vysoké nároky! Musel by mít všechny Edwardovy dobré vlastnosti, ale svou osobou a vystupováním by musel dodat svému charakteru mocné kouzlo.“

„Nezapomínej, zlato moje, že ti bude teprve sedmnáct. To by ses brzy v životě vzdávala naděje na štěstí. Proč by k tobě osud nebyl stejně milosrdný jako k tvé matce? Jen v jednom, drahá Marianno, v jednom ať se tvůj život od jejího liší!“

4

„Škoda, přeskoda, že Edward nemá smysl pro malování,“ pravila Marianna Elinor.

„Proč myslíš?“ zeptala se Elinor. „Sám sice nekreslí, to je pravda, ale s potěšením sleduje práci druhých, a ujišťuje tě, že vrozené předpoklady má, i když se mu nedostalo příležitosti je rozvíjet. Kdyby se tomu byl někdy učil, myslím, že by v kreslení projevil značnou zručnost. Má tak malou důvěru ve vlastní úsudek, že se vždycky zdráhá vyslovit názor na ten který obraz, ale díky přirozenému instinktu a prostému vkusu se zpravidla spolehlivě zorientuje.“

Marianna se jí nechtěla dotknout, a proto se o tom dál nešířila, ale uznání, které Edward podle Elinor projevoval nad výtvarnými pracemi jiných, se na hony lišilo od bouřlivé extáze, jaká se podle jejího mínění jediné dala zvat smyslem pro umění. V duchu se tomu musela usmát, ale ctěla sestru za její zaslepenou lásku.

„Doufám, Marianno,“ hovořila Elinor dál, „že ho nepovažuješ za nevnímavého ke kráse vůbec. Ale ne, to si o něm jistě nemyslíš, protože se k němu chováš velmi srdečně, a kdybys na něho měla takový názor, určitě bys k němu nedokázala být milá.“

Marianna nevěděla, jak se zachovat. Zanic na světě nechtěla sestru ranit, a něco předstírat bylo vyloučené. Nakonec řekla: „Nesmíš se na mne zlobit, Elinor, jestli

nedokážu ocenit jeho přednosti stejnou měrou jako ty. Neměla jsem tolik příležitostí odhalit dopodrobna jeho rozumové schopnosti, sklony a vkus jako ty, ale o jeho dobrotě a rozumu mám nejvyšší možné mínění. Má mimořádně vzácný charakter a milou povahu.“

„Myslím, že ani jeho nejbližší by nemohli být nespokojeni s takovým ohodnocením. Větší chválu si neumím představit.“

Marianna se zaradovala, že sestře stačí ke spokojenosti tak málo.

„O jeho inteligenci a dobrotě nezapochybuje snad nikdo, jakmile se s ním sblíží natolik, že se před ním volně rozpovídá,“ pokračovala Elinor. „Má pronikavý bystrozrak i dobré zásady, ale není to na první pohled zřejmé, protože z plachosti nejčastěji mlčí. Ty jsi ho už poznala, a proto spravedlivě oceňuješ jeho ryzí vlastnosti. A žes je na rozdíl ode mne nemohla dopodrobna odhalit, jak říkáš, zavinily jisté okolnosti. Býváme s Edwardem často odkázaní jeden na druhého, protože tebe se z vřelé lásky zcela zmocní maminka. Protože spolu často hovoříme, vím už, jak se na různé věci dívá, vyslechla jsem jeho mínění o knihách i o umění, a na základě toho všeho si troufám tvrdit, že má živou představivost, dochází k oprávněným a správným závěrům a má jemný, vytríbený vkus. Čím lépe ho člověk pozná, tím víc ho upoutá nejen svým vystupováním a zjevem, ale i schopnostmi. V první chvíli máš dojem nemotornosti a jeho zevnějšek tě sotva zaujme, dokud si nevšimneš neobyčejně výrazných očí a milé tváře. Já už ho teď znám tak dobře, že ho považuju za přitažlivého muže, přinejmenším osobitým způsobem přitažlivého. Co o tom soudíš, Marianno?“

„Mně se bude brzy také jevit jako krasavec, i když si to o něm prozatím nemyslím. Až mi řekneš, abych ho

milovala jako svého manžela, budu stejně okouzlená jeho zevnějškem jako už teď jeho duší.“

Elinor sebou trhla a zalitovala, že se dala unést, aby o něm promluvila tak vřele. Uvědomovala si, že si Edwarda nesmírně cení. Věřila, že sympatie jsou vzájemné, ale musela by mít pevnější jistotu, aby jí Marianniny řeči o jejich lásce byly příjemné. Věděla, že jakmile Marianna, stejně jako maminka, něco vytuší, už tomu i věří – že u nich se z přání rodí naděje a z naděje jistota. Pokusila se tedy objasnit sestře, jak se věci mají doopravdy.

„Nechci popírat,“ řekla, „že o něm mám velmi dobré mínění – že si ho upřímně vážím a je mi sympatický.“

Nato Marianna rozhořčeně vybuchla: „Tak ty si ho vážíš! Je ti sympatický! Jsi chladná jako led, Elinor! A co horšího: hanbíš se za své city! Jestli mi ještě něco takového řekneš, odejdu rovnou z pokoje.“

Elinor se musela rozesmát. „Neměj mi to za zlé,“ řekla, „ujišťuji tě, že jsem se tě nechtěla dotknout, když jsem promluvila o svých citech tak nevzrušeně. Klidně si věř, že ho mám ráda víc, než doznávám, věř si, že ho mám ráda tak, jak odpovídá jeho osobnosti a mému tušení – nebo naději, že i on ke mně něco cítí, když přitom nechci propadnout nerozumnému bláznění. Ale nic víc věřit nesmíš. Nejsem si vůbec jistá, že mne miluje. Jsou chvíle, kdy váhám, a dokud se mi se svými city nesvěří, nediv se, že nechci zdůrazňovat vlastní zaujetí a spoléhat na ně a nazývat je něčím hlubším, než ve skutečnosti je. V srdci o jeho lásce skoro nepochybuji. Ale je třeba brát v úvahu i další okolnosti. Nemá vlastně žádné jmění ani postavení. Jaká jeho matka opravdu je, to nemůžeme posoudit, ale podle toho, co Fanny tu a tam vykládá o jejím chování a názorech, se nezdá, že by měla zvlášť laskavou povahu, a pokud se nemýlím, Edward sám je si dobře vědom,

že by narazil na velké těžkosti, kdyby si vyvolil nevěstu, která se nemůže pochlubit ani velkým věnem, ani urozeným původem.“

Marianna užasla, jak daleko za hranice skutečnosti je s matkou zahnila fantazie.

„Vy tedy nejste zasnoubeni!“ zvolala. „Ale k tomu jistě dojde. A ještě z těch průtahů vyplynou dvě výhody: já tě tak brzy neztratím a Edward získá možnost rozvíjet vrozené předpoklady pro tvou největší zálibu, což je v zájmu tvého budoucího štěstí naprosto nutné. Ach, kdyby v tvém talentu našel popud, aby sám začal malovat, to by byla nádhera!“

Elinor řekla sestře upřímně svůj názor. Nedokázala vidět svou lásku k Edwardovi v tak růžovém světle jako Marianna. Bývaly chvíle, kdy jako by na něho padla nějaká tíha, jejíž příčinou asi nebyl nezáměr, ale cosi skoro stejně beznadějného. Kdyby pochyboval o jejích citech, projevilo by se to přece pouze jistým znepokojením, ale sotva by to vyvolalo ty depresivní stavy, jimž často podléhal. Věrohodnější vysvětlení by se patrně našlo v jeho závislém postavení, kdy si nemůže dovolit milovat, koho chce. Elinor věděla, že se jeho matka nesnaží vytvořit mu pěkný domov ani mu nevytvoří podmínky, aby si vybudoval domov vlastní, pokud by přísně nerespektoval její názory na výhodný sňatek. Za těchto okolností nemohla Elinor hledět do budoucna s růžovými nadějemi. Zdaleka nevěřila, že láska všechny překážky zmůže, jak o tom byly přesvědčené matka se sestrou. Ne, čím déle byli s Edwardem spolu, s tím větším rozechvěním přemýšlela o povaze jeho náklonnosti a občas prožila pár bolestných chvil v přesvědčení, že nejde o víc než přátelství.

Jakkoli byl tedy dosah Edwardova zájmu sporný, stačilo to znepokojit jeho sestru, a ta se uchýlila (jak se dalo

očekávat) ke grobiánství. Při první příležitosti si vzala na paškál nevlastní tchyni, pohovořila s ní tak jednoznačně o bratrových skvělých vyhlídkách, o rozhodnutí paní Ferrarové, že oba syny výhodně ožení, a o nebezpečí, jemuž se vystavuje kterákoli dívka, kdyby se pokusila ho *ulovit*, že paní Dashwoodová nemohla předstírat nechápavost ani to v klidu přejít. V odpovědi dala snaše najevo své opovržení a vzápětí se vzdálila ze salonu rozhodnutá, že ať jsou nevýhody a výdaje spojené s unáhleným stěhováním kdovíjak nepřiměřené, její milovaná Elinor nebude vystavena takovým urážkám už ani týden.

V tomto rozpoložení jí pošta doručila list obsahující návrh zvláště příhodně načasovaný. Jeden její příbuzný, urozený a zámožný venkovský pán z Devonshiru, jí nabízel za výhodných podmínek menší domek na svém panství. Z jeho listu vyznívala přátelská ochota. Prý se doslechl, že hledá nový domov, a to, co jí nabízí, je sice jen zahradní domek, ale pokud by se jí zamlouval, slibuje, že se postará o úpravy, které by pokládala za potřebné. Naléhavě ji zval, když jí napřed vylíčil dopodrobna domek i zahradu, aby ho i s dcerami přijela navštívit do Bartonu, jeho sídla, kde by pak na místě mohla posoudit, zda by zmíněný domeček, ležící ve stejné farnosti, byl pro ni po úpravách vhodný. Působilo to dojmem, že by jim skutečně rád podal pomocnou ruku, a celý dopis byl napsán tak mile, že to pisatelovu sestřenku upřímně potěšilo, zvláště ve chvíli, kdy strádala chladným, necitelným chováním svých bližších příbuzných. Nepotřebovala si nic rozmyšlet ani zjišťovat. Už při prvním čtení se rozhodla. A že domek leží v Bartonu, devonshirské vesnici velmi vzdálené od hrabství Sussex, což by bylo ještě před několika hodinami překážkou znevažující všechny výhody, bylo teď hlavním doporučením. Opustit Norland a jeho blízké okolí se jí už

nejevilo jako zlo, teď to byl její cíl, pravé požehnání v porovnání s tím, že by musela dále setrvat na návštěvě u snachy, a odstěhovat se z milovaného Norlandu navždy bylo méně bolestné než jej obývat nebo navštěvovat, dokud zde vládne taková paní domu. Odepsala tedy okamžitě siru Johnu Middletonovi, že jeho laskavou nabídku vděčně přijímá, a s oběma dopisy pak spěchala za dcerami, aby si zabezpečila jejich souhlas, než odpověď odešle.

Elinor odjakživa zastávala názor, že by bylo moudřejší, kdyby se neusadily poblíž Norlandu a mezi dosavadními známými. Už proto se tedy nestavěla proti matčinu záměru odstěhovat se do Devonshiru. Navíc domek, jak jej popisoval sir John, byl zřejmě dost jednoduchý a nájemné tak neslýchaně nízké, že to vylučovalo jakékoli námitky, a z těchto důvodů, ačkoli ji ta představa nijak mocně nevábila a taková dálka od Norlandu přesahovala její přání, nerozmlouvala matce, aby kladnou odpověď odeslala.

5

Jen paní Dashwoodová dopis svěřila poště, hned si dopřála to potěšení oznámit nevlastnímu synovi a snaše, že už má nový domov, a nebude je tedy obtěžovat déle, než se zařídí vše potřebné k nastěhování. Zůstali na ni překvapeně koukat. Paní Fanny mlčela, ale její manžel zdvořile poznamenal, že se doufejme neusadí daleko od Norlandu. Nato mu s velkou chutí oznámila, že se postěhuje do Devonshiru. Když to Edward slyšel, rychle se k ní obrátil s nemilým údivem, který jí nepotřeboval vysvětlovat. „Do Devonshiru?“ opakoval jako ozvěna. „Opravdu se tam odstěhujete? Taková dálka! A kde to přesně je?“ Objasnila mu, že Barton leží čtyři míle na sever od Exeteru.

„Je to jen malý domek,“ pokračovala, „doufám ale, že tam uvítám mnohé přátele. Pár pokojů můžeme lehko přistavět, a nebude-li známým zatěžko cestovat za mnou takovou dálku, mně rozhodně vadit nebude přijmout je ve svém domově.“

Na závěr vlídně pozvala manžele Dashwoodovy, aby ji přijeli do Bartonu navštívit, a ještě vřelejšího pozvání se dostalo Edwardovi. Třebaže po nedávném rozhovoru se snachou se rozhodla pobyt na Norlandu co možná zkrátit, své stanovisko ke klíčovému bodu střetnutí nezměnila ani v nejmenším. Vůbec nehodlala Edwarda s Elinor rozloučit navždy, naopak tím, jak ho výslovně pozvala na návštěvu, mínila naznačit paní Fanny, že nedbá, jestli

s tou známostí nesouhlasí. Pan John Dashwood opakoval nevlastní matce zas a zas, jak ho to mrzí, že si vybrala domov tak daleko od Norlandu, protože v tom případě jí nebude moci posloužit s přestěhováním. Bylo mu to skutečně velice proti mysli, protože jediná pomoc, na niž svůj slib otci nakonec omezil, byla vzhledem k okolnostem neproveditelná. Všechno zařízení se poslalo po vodě. Pozůstávalo hlavně z ložního a stolního prádla, nádobí, porcelánu a knih a krásného Mariannina klavíru. Paní Fanny si zhloubi srdce povzdechla, když se dívala, jak se ty věci odesílají: přišlo jí to jako velká nespravedlnost, že paní Dashwoodová se svými poměrně nepatrnými příjmy bude mít v domácnosti leccos pěkného.

Paní Dashwoodová si bartonský domek pronajala na rok. Byl zařízený, a proto se mohla nastěhovat ihned. Ani jedna ze smluvních stran nedělala těžkosti, a tak nezbyvalo než naložit s některými věcmi v jejím vlastnictví, určit, co se stane součástí budoucí domácnosti, a mohla se rozjet z Norlandu na západ. A jelikož paní Dashwoodová uměla vyřídit velmi rázně, na čem jí záleželo, bylo brzy všechno hotovo. Koně, kteří jí zůstali po manželovi, prodala krátce po jeho smrti, a když se jí teď naskytla příležitost zbavit se kočáru, rozhodla se na radu nejstarší dcery prodat ho rovněž. Kdyby se řídila jen podle vlastního přání, byla by si ho kvůli dcerám ponechala, ale Elinor jí to rozmluvila. Díky její rozvážnosti se i počet sloužících omezil na dvě děvčata a jednoho sluhu, které si bez průtahů zaopatřila z norlandského personálu.

Sluha a jedno z děvčat odjeli do Devonshiru ihned, aby připravili dům na milostpanin příjezd. Protože paní Dashwoodová lady Middletonovou vůbec neznala, chtěla se raději rovnou nastěhovat do svého než pobývat nějaký čas jako host na bartonském zámku, a tak důvěřivě

se spolehla na vyličení sira Johna, že ani ze zvědavosti netoužila prohlédnout si nový domov, dřív než do něho vkročí. Dychtivost, s jakou se chystala na brzký odjezd z Norlandu, v ní pravidelně znovu ožívala při pomýšlení na zřejmé uspokojení, s nímž snacha přijala vyhlídku, že se jich zbaví, uspokojení jen chabě maskované chladným návrhem, aby cestu ještě odložily. Nyní nadešel čas, kdy by se zvláště dobře hodilo, aby nevlastní syn splnil, co otci slíbil. Jelikož tak neučinil, když se ujímal zděděného panství, jejich odjezd mu k tomu poskytl výbornou příležitost. Paní Dashwoodová se však zakrátko všech podobných nadějí vzdala, neboť podle řečí, které vedl, pochopila, že veškerá pomoc bude spočívat v tom, že jim půl roku poskytl na Norlandu střechu nad hlavou. Stále vykládal, jak neslýchaně vydaje na domácnost vzrůstají, aby měl věčně ruku otevřenou, což je nelítostný osud každého držitele nějakého majetku, až to dělalo dojem, že by sám nějaké peníze potřeboval, a ne že by měl v úmyslu je rozdávat.

Za pár týdnů poté, co přišel první dopis sira Johna Middletona, bylo v jejich budoucím obydlí všechno připraveno tak, že se paní Dashwoodová s dcerami mohly vydat na cestu.

Hojné slzy prolévaly, když se loučily s místy, která tolik milovaly. „Norlande, Norlande, kdy mně se po tobě přestane stýskat!“ povzdechla si Marianna, když se poslední večer procházela před sídlem. „Kdy se naučím mít domov jinde! Ach, kdybys jen tušil, jak mi rozdírá srdce, když na tebe hledím z této výšiny, odkud tě možná už nikdy ne spatřím! – Vy stromy moje, které tak dobře znám! – Ale vy budete růst pořád stejně dál. – Ani lístek kvůli nám nezetlí, ani větvíčka neznehybní, protože se už na vás nemůžeme kochat pohledem! Ne, budete tu stát pořád dál,

je vám lhostejné, jestli někoho potěšíte nebo rozlítostníte, nevnímáte, jak se mění ti, kdo se procházejí ve vašem stínu. Kdo se tu z vás bude těšit?“

6

Nasedaly do kočáru v náladě tak tklivé, že jim cestování zpočátku připadalo jen jako únavná štrapáce. Nakonec však stísněnost zahnal zvědavý zájem, v jakém kraji teď bude jejich domov, a když se před nimi otevřelo bartonské údolí, zaradovaly se. Byl to malebný, žirný zemský kout, bohatě zalesněný, se štavnatými lučinami. Cesta se vinula údolím dobrou míli, než je dovedla k jejich obydlí. Nevelké travnaté nádvoří tvořilo vstupní prostory jejich království a před nimi se otevřela pěkná branka.

Bartonský zahradní domek byl sice nevelký, ale pohodlný a bytelný – žel, v leccěms nesplňoval ideál pravé vesnické chalupy: měl totiž pravidelný půdorys, střechu kryly tašky, okenice nebyly natřené nazeleno a po zdech se nepnul zimolez. Úzká chodba protínala domek vejpuřl a na druhém konci ústila do zahrady. Hned za dveřmi se vpravo i vlevo vcházelo do salonů – oba měly kolem pětadvaceti čtverečních metrů; za nimi pak byly pracovní prostory a schodiště. Čtyři ložnice a dva podkrovní pokojíky vyplňovaly zbytek domu. Byl postaven poměrně nedávno a všechno zde vypadalo v dobrém stavu. Proti Norlandu se zdál ovšem ubohý a tak malý! Slzy vzpomínek ale oschly, sotva vešly dovnitř. Potěšilo je, že je sloužící vítají se zřejmou radostí, a každá se kvůli těm druhým spokojeně usmívala. Začínalo září, počasí jim přálo, a tak poprvé spatřily svůj nový domov v tomto krásném

ročním údobí za příznivých okolností, které jim napomohly se s ním smířit.

Domek byl výhodně položený. Hned za zahradou se zvedaly vysoké kopce a další jej obklopovaly v nevelké vzdálenosti z boku; některé svahy pokrývaly louky, jiné obdělaná pole a lesy.

Na návrší jednoho z kopců ležela víska Barton: z oken jejich domova byl na ni malebný pohled. Vpředu se otvíralo daleké panoráma – jako na dlani tu leželo celé údolí a výhled se táhl až do krajiny za ním. Kopce obklopující domek údolí v opačném směru uzavíraly: mezi dvěma nejvyššími se ale štěpilo a pokračovalo dál pod jiným jménem.

S rozměry pokojů i jejich zařízením byla paní Dashwoodová celkem spokojená; z dřívějšíka byla sice zvyklá na honosnější prostředí, a proto měla řadu změn za nezbytné, doplňovat a vylepšovat ji však těšilo, a prozatím vládla dostatečnými peněžními prostředky, aby mohla pokoje po libosti krásnit.

„Budeme tu mít dost málo místa, o tom není sporu,“ prohlásila, „prozatím se ale pohodlně zabydlíme, protože na nějakou přestavbu je letos už příliš pozdě. Snad bychom se mohli do něčeho pustit na jaře, až našetřím větší hotovost, jak předpokládám. Tyhle salonky nejsou dost prostorné, aby se tu mohla sejít početnější společnost, jak se doufejme často stane. Uvažuji, jestli bychom neměli jeden z nich spojit s chodbou a přidat k němu ještě kus druhého a ve zbývající části umístit vchod; k tomu by se pak lehce mohl přistavět další pokoj, a kdyby nahore přibyla ještě ložnice a podkrovní místnost, byl by z toho opravdu pěkný útulný domek. Škoda že to schodiště není impozantnější. Ale což, člověk nemůže mít všechno, i když by asi nebylo zvlášť obtížné schody trochu rozšířit.

Uvidíme, kolik se mi podaří do jara dát stranou, a podle toho se pak zařídíme.“

Prozatím tedy, než se pustí do zamýšlených stavebních úprav a uspoří na ně z roční renty pěti set liber potřebnou částku se dáma, která v životě nic neuspořila, moudře spokojila s domkem, tak jak byl, a každá z žen se pilně činila podle svého, aby si pomocí knih a dalších věcí v novém prostředí vytvořila domov. Mariannin klavír přibyl a dostal své místo, Elinoriny obrázky byly rozvěšeny po stěnách salonu.

Z takovéhoho a podobného zaneprázdnění je nazítří hned po snídani vyrušil příchod domácího pána, který si přál uvítat je na bartonském panství a nabídnout jim cokoli ze svého sídla i zahrad, co by snad právě postrádaly. Sir John Middleton byl dobře vypadající čtyřicátník. Před lety je navštívil ve Stanhillu, bylo to ale už příliš dávno, aby si ho jeho mladé příbuzné ještě pamatovaly. Dobromyslnost mu koukala z očí, a jak přátelsky jim psal, tak se i teď choval. Zdálo se, že se upřímně raduje z jejich příjezdu a je hotov vyjít jim ve všem vstříc, jen aby se tu dobře cítily. Mnohmluvně vyjádřil přání, aby mezi jejich rodinami zavládly co nejužší styky, a tak srdečně je zval, aby každý den povečeřely u něho na zámku, dokud se zde pořádně neusadí, že se na něho nikdo nemohl zlobit, i když prosazoval svou s vehemencí až trochu bezohlednou. Jeho laskavost také nekončila u slov: do hodiny po jeho odchodu jim sluha přinesl velikánský košík zeleniny a ovoce ze zámeckých zahrad a do večera k tomu přibyla ještě nějaká zvěřina. Navíc sir John trval na tom, že si vezme na starost doručování jejich pošty, a prosadil si to potěšení, že jim každý den pošle své noviny.

Lady Middletonová po něm vzkázala pozdrav a velmi zdvořilé ujištění, že přijde paní Dashwoodovou uvítat,

a protože se jí dostalo v odpověď stejně zdvořilého pozvání, měly dámy Dashwoodovy to potěšení seznámit se s milostivou lady hned nazítří.

Přirozeně že s napětím očekávaly osobnost, na níž tolik záleželo, jak budou v novém domově spokojené, a její sličný zjev na ně zapůsobil slibně. Lady Middletonové bylo kdoví jestli nějakých šestadvacet sedmadvacet let, měla krásnou tvář, vysokou impozantní postavu a dokonalé vystupování. Vládla společenskou uhlazeností, jaká jejímu manželovi chyběla. Byla by jí však prospěla jistá dávka jeho upřímnosti a srdečnosti. Setrvala na návštěvě dobu dostatečně dlouhou, aby počáteční obdiv stačil trochu opadnout, neboť se projevila jako dáma sice vybroušených způsobů, ale rezervovaná, lhostejná, která neumí přispět do rozhovoru ničím kromě nejběžnějších poznámek a zdvořilostních frází.

Zábava ale přesto nevázla, protože sir John se vesele rozpovídal a lady Middletonová se moudře pojistila tím, že s sebou přivedla nejstarší ratolest, roztomilého chlapečka asi šestiletého, a k tomuto námětu se v případě nouze dámy mohou uchýlit vždycky, protože je přece třeba se vyptat, jak se jmenuje a kolik je mu let, obdivovat, jaký je pěkný, a klást mu otázky, které za něho zodpovídá matka, zatímco on se jí s očima sklopenýma drží za sukně, čemuž se milostivá lady nepřestávala podívat a uvažovala, proč je ve společnosti tak nesmělý, když doma přece nadělá randálu ažaž. Na formální návštěvy by se pokaždé měly brát děti v zájmu hladkého průběhu konverzace. V daném případě zabralo dobrých deset minut, než přítomní stanovili, kterému z obou rodičů se chlapeček spíše podobá, co zdědil po otci a co zase po matince, protože to každý samozřejmě viděl jinak a nemohl se ztotožnit s názory ostatních.

Dámám Dashwoodovým měla být brzy dána příležitost ohodnotit i ostatní děti, jelikož sir John se nechtěl rozloučit, dokud mu svatosvatě neslíbily, že zítra povečeří v jeho sídle.

7

Zámek Barton dělila od zahradního domku vzdálenost asi půl míle. Když paní Dashwoodová s dcerami projížděly údolím, těsně ho míjely, ale z domova k němu nedohlédly, protože jim v tom bránil sousední kopec. Bylo to rozlehlé, výstavné sídlo a Middletonovi mu svou pohostinností dodali lesk. To prvé bylo třeba přičíst za zásluhu siru Johnovi, to druhé jeho choti. Málokdy se stalo, že by u nich nepobývala nějaká návštěva, pěstovali hojnější společenské styky všeho druhu než kterákoli jiná rodina široko daleko. Oba to nezbytně potřebovali ke spokojenosti: byli sice povahově i vystupováním zcela odlišného založení, jedno však měli společné – siru Johnovi i milostivé lady chybělo vrozené nadání i smysl pro cokoli, a to velmi omezovalo rejstřík jejich činností mimo rámec společenských zábav.

Sir John nacházel zalíbení v loveckém sportu, lady Middletonová v dětech. On jezdil po oboře a střílel, ona rozmazlovala děti. To byly jediné zdroje jejich zájmu a potěšení. Lady Middletonová měla výhodu v tom, že mohla děti rozmazlovat celý rok, kdežto sir John se mohl své privátní zálibě oddávat pouze polovinu této doby. Společenské styky však pěstovali nepřetržitě doma i mimo domov, jimi vyvažovali nedostatky přirozeného nadání i vzdělání, sir John objevoval v návštěvách zdroj rozptýlení a jeho choť příležitost předvést vytríbené způsoby.

Lady Middletonová si zakládala na vybraném stolování a dokonalém chodu celé domácnosti a spokojené zado-stiucnění v tomto směru jí bylo při všech společenských událostech největší odměnou. Sir John nacházel v lidské družnosti víc pravého potěšení; rád si sezval tolik mladých lidí, že se mu pomalu ani do stavení nevešli, a čím hluč-něji zábava probíhala, tím lépe se mu to zamlouvalo. Byl hotovým požehnáním pro mládež z širého okolí, protože v létě věčně dával dohromady výlety, aby se šunka a stu-dené kuře pojídaly v přírodě, a v zimě pořádal soukromé plesy tak často, že to muselo stačit ke spokojenosti každé slečince, pokud zrovna netrpěla neukojenou taneční má-níí patnáctiletých.

Vždycky se zaradoval, když se do kraje přistěhovala no-vá rodina, a obyvatelky, které získal do domku na svém panství, mu přímo učarovaly. Slečnám Dashwoodovým nebylo co vytknout: byly mladé, hezké, upřímné. To sta-čilo, aby si o nich utvořil příznivý dojem: když ze sebe hez-ké děvče nedělá kdovíco, bude jistě stejně bystré jako po-hledné. Při jeho dobrosrdečnosti mu působilo radost, že může prokázat službu těm, kdo v porovnání s minulostí prožívají horší časy. Když podal pomocnou ruku sestřen-kám, zahřálo ho to u srdce, a že propůjčil svůj domeček rodině výhradně ženské, to ho potěšilo i jako sportsmana, neboť sportsman, třebaže si váží příslušníků svého pleme-ne, kteří jeho zálibu sdílejí, nespěchá vždy dát jim příle-žitost rozehrát jejich um tím, že je usídlí v katastru vlast-ní honitby.

Sir John čekal na paní Dashwoodovou a její dcery hned ve dveřích, srdečně je přivítal na bartonském zámku, a když je uvedl do salonu, zopakoval jim lamentace, které od něho vyslechly už den předtím, že se mu totiž nepoda-řilo zajistit, aby se u něho seznámily s nějakými mladými

kavalíry. Budou se proto muset spokojit pouze s jedním dalším pánem, dlí tu právě na návštěvě jeho blízký přítel, není to ale už žádný mladíček ani zvlášť veselá kopa. Snad mu to projednou prominou, že se jich sejde tak málo, ujišťuje dámy, že se to příště už nestane. Objel dopoledne ještě několik rodin, aby počet hostů rozmnožil, ale je právě úplněk, a to už má každý něco za lubem. Naštěstí přibyla před hodinou do Bartonu matka lady Middletonové, velmi příjemná, veselá paní, a tak slečny snad nestráví tak nudný večer, jak se obávají. Slečnám i jejich paní matce další dva hosté ke spokojenosti plně stačili a nic víc si ani nepřály.

Z paní Jenningsové, matky lady Middletonové, se vyklubala dobrodušná, usměvavá, tlustá postarší osoba, která toho napovídala, až uši brněly, zářila dobrou náladou a tíhla k chování spíš zemitému než jemnému. Žertovala, smála se a v průběhu večere pronesla mnoho vtipných průpovědek o zamilovaných ctitelích a manželech, dohodovala se, jestli někde v Sussexu nezapomněly srdce, a bez ohledu na skutečnost tvrdila, že zčervenaly jako růžičky. Marianně to nebylo příjemné kvůli sestře. Zadívala se na ni, aby se přesvědčila, jak se s tím zlomyslným špičkováním vyrovnává, a měla přitom v očích takovou starost, že se to Elinor dotklo bolestněji než veškeré obhroublé vtipkování paní Jenningsové.

Plukovník Brandon se svým vystupováním od sira Johna tolik lišil, že by v něm byl jeho přítele nikdo nehledal, právě tak jako v lady Middletonové jeho choť a v paní Jenningsové zas její matku. Byl to vážný, zamlklý pán zjevu docela přitažlivého, podle Marianny a Margaret však beznadějný starý mládenec, protože mu bylo už přes pětatřicet; nehonosil se sice líbivou tváří, ale působil inteligentně a choval se jako pravý kavalír.

Nikdo z přítomných nebyl ideálním společníkem pro slečny Dashwoodovy, ale lady Middletonová se svou chladnou nanicovatostí všem tak zprotivila, že v porovnání s tím i vážnost plukovníka Brandona, ba dokonce i bujaré veselí sira Johna a jeho tchyně jim byly vítané. Lady Middletonová projevila dobrou náladu, až když po večerí přišly do salonu její čtyři rozpustilé děti, které ji tahaly sem a tam, muchlaly jí šaty a znemožnily jakýkoli hovor netýkající se bezprostředně jich.

Večer pak vyšlo najevo, že Marianna má hudební sklony, i byla vyzvána, aby zahrála. Otevřel se klavír, společnost byla připravena dát se nadchnout a Marianna, která měla pěkný hlas, na všeobecnou žádost odzpívala většinu písňového repertoáru z not, jež si lady Middletonová po svatbě přivezla z domova a od té doby spočívaly nedotčeny na desce klavíru, neboť milostivá lady oslavila tento předěl ve svém životě tím, že přestala s muzicírováním, ačkoli podle své matky hrála přímo dokonale a podle vlastních slov hudbu zbožňovala.

Marianna se u posluchačů setkala s mimořádným úspěchem. Sir John jí po každé písni zvučně vyjádřil svůj obdiv a hlasem o nic méně sonorním se při dalším zpěvu bavil s ostatními. Lady Middletonová ho kolikrát napomenula, podívovala se, jak se může při poslechu hudby plně nesoustředit, a vzápětí požádala Mariannu, aby jí ještě zazpívala její oblíbenou píseň, když krátce předtím dozněla. Plukovník Brandon ji jako jediný z přítomných hlasitě nevelebil. Prokázal jí pouze tu poctu, že ji se zájmem poslouchal, a ona si ho za to vážila, což jí ostatní svým nepokrytým humpoláctvím znemožnili. Hudba ho zřejmě těšila, a třebaže to neprojevoval extatickým vytržením, odpovídajícím jejím vlastním pocitům, mělo to svou váhu v porovnání s odpornou nevnímavostí

ostatních; rozumně uznávala, že muž v pokročilém věku pětatřiceti jar už ztrácí schopnost poddávat se citům a divoce se radovat. Byla ochotna vzít v úvahu plukovníkovu stařeckou vetčnost a šlechetně ji omluvit.

8

Paní Jenningsová byla vdova po majetkové stránce velmi dobře zabezpečená zesnulým manželem. Měla dvě dce-ry, obě dobře vdala, a nezbyvalo jí tedy už nic na práci než dokormidlovat do přístavu manželského všechno ostatní mladé pokolení. Tomuto poslání zaníceně věnovala své sí-ly, a jak se v okruhu jejích známých ukázala možnost dát někoho dohromady, rozhodně ji nepřešla bez povšimnu-tí. Bystře odhalila kdekteré rašící sympatie, dobře se jí da-řilo vyvolávat ruměnce i přehnané sebevědomí u nejedné slečny důvtipnými narážkami, jakou mocí vládne dotyč-ná nad tím či oním mužským srdcem, a na základě tohoto bystrozraku také krátce po příjezdu do Bartonu prohlašo-vala se skálopevnou jistotou, že plukovník Brandon je až po uši zamilován do Marianny Dashwoodové. Pojala po-dezření hned ten první večer, kdy je viděla spolu, protože tak pozorně naslouchal jejímu zpěvu, a když Middletonovi na oplátku večereli v zahradním domku, utvrdila se ve své domněnce, protože znovu pozorně poslouchal. Je to tak. Ví to zcela bezpečně. Bude to skvělý pár, *on* je zámožný, *ona* krásná. Od první chvíle, kdy se paní Jenningsová ze-ťovým prostřednictvím s plukovníkem seznámila, starala se, aby si moudře vyvolil manželku, a odjakživa jí leželo na srdci, aby se každé hezké děvče dobře vdalo.

I sama z toho měla nezanedbatelný prospěch, proto-že tak získala nevyčerpatelný zdroj žertování na účet jich

obou. Na zámku si brousila vtip na plukovníkovi, v domku zase na Marianně. Brandon její šprýmovné průpovídky lhostejně pomíjel, Marianna zprvu nic nechápala, a když jí konečně svitlo, nevěděla, zdali se zasmát nad takovým do nebe volajícím nesmyslem, anebo se rozhořčit nad jeho beztaktností, protože jí to připadalo hrubě urážlivé vzhledem k plukovníkovu pokročilému věku a zatvrdělému staromládenectví.

Paní Dashwoodová, která sotva mohla pokládat muže o pět let mladšího za starce nad hrobem jako její mladícká dcera s bujnou fantazií, se pokusila očistit paní Jenningsovou od podezření, že si tropí posměšky z důstojného stáří.

„Přesto ale, maminko, nemůžete popřít, že je to holý nesmysl, i kdyby to, jak tvrdíte, paní Jenningsová nemyslela zle. Plukovník Brandon je samozřejmě mladší než ona, ale mohl by být mým otcem, a pokud by se někdy rozohnil natolik, že by se zamiloval, určitě by se ukázalo, že v něm takové city dávno vyhasly. Je to prostě směšné! Co už může člověka chránit před posměváčky, když ne stáří a choroby?“

„Choroby?“ podivila se Elinor. „Podle tebe je plukovník chorý? Chápu, že se ti jeví starší než mamince, ale sotva můžeš popřít, že se pohybuje bez obtíží!“

„Copak jsi neslyšela, jak si stěžuje na revmatismus? A není to snad nejběžnější choroba stáří?“

„Děvenko drahá,“ zasmála se matka, „to tedy musíš žít v trvalé hrůze před mým skonem a nejspíš ti připadá jako hotový zázrak, že jsem se dožila vysokého věku čtyřiceti let.“

„Křivdíš mi, maminko. Dobře vím, že plukovník Brandon není ještě tak starý, aby se jeho přátelé museli obávat, že ho přirozeným během věcí brzy ztratí. Třeba má před

sebou ještě dvacet let života. Ale v pětatřiceti už nemůže pomýšlet na manželství.“

„Možná že by v pětatřiceti neměl pomýšlet na manželství se sedmnáctiletou,“ podotkla Elinor. „Ale kdyby mu přišla do cesty žena, která je v šestadvaceti nebo sedmadvaceti ještě svobodná, nevím, proč by si ji plukovník nemohl vzít.“

„Sedmadvacetiletá žena,“ usoudila Marianna po chvíli, „přece nemůže prožívat ani v někom vzněcovat milostný cit, ale pokud by žila v nevábém prostředí a tísnivých poměrech, umím si představit, že by byla ochotna ošetřovat muže, který by ji zabezpečil jako manželku. Oženit se s takovou ženou není nic nepatřičného. Byl by to svazek z praktických důvodů a lidé by ho spokojeně přijali. Podle mne by to nebylo žádné manželství, ale to nic neznamená. Já bych to považovala za pouhou obchodní dohodu, při níž se každá strana snaží získat výhody na úkor té druhé.“

„Nedokážu tě přesvědčit, já vím, že sedmadvacetiletá žena může cítit k pětatřicetiletému muži cosi blízkého lásce, že po něm touží jako po žádoucím životním druhovi,“ řekla Elinor. „Ale rozhodně protestuji proti tomu, abys plukovníka Brandona a jeho choť odsoudila k trvalému stonání jen proto, že si včera náhodou postěžoval – však to byl mimořádně chladný a vlhký den – že ho trochu loupe v rameni.“

„Vždyť mluvil o flanelové vestě,“ namítala Marianna, „a pro mne je flanelová vesta nevyhnutelně spojená s bolestmi, křečemi, revmatismem a všelijakými neduhy, které pronásledují churavé staré lidi.“

„Kdyby jím lomcovala horečka, nepřipadalo by ti to zdaleka tak odsouzeníhodné. Jen se přiznej, Marianno: víš, že je cosi zajímavého na rozpálených lících, temných stínech pod očima a horečnatě zrychleném tepu?“

Krátce nato Elinor vyšla z pokoje a Marianna se obrátila k matce s těmito slovy: „Maminko, tyhle řeči o chorobách mne děsí z důvodu, který před vámi nechci tajit. Jsem přesvědčená, že Edward Ferrars stůně. Bydlíme tu už čtrnáct dní, a ještě se neukázal. Nic než vážná nemoc tak dlouhou nepřítomnost nevysvětluje. Proč by se jinak zdržoval na Norlandu?“

„Ty víš něco o tom, že by se sem tak brzy chystal?“ zeptala se paní Dashwoodová. „Mně se o ničem takovém nezmínil. Naopak, stále mi vrtá hlavou, s jak pramalým nadšením a zdráhavě přijímal mé pozvání, aby nás v novém domově navštívil. Čeká ho snad Elinor?“

„Nezavedla jsem s ní na to řeč, ale samozřejmě že ho čeká.“

„Myslím, že se mýlíš, protože když jsem s ní včera hovořila o tom, že bude potřeba dát novou mříž ke krbu v hostinském pokoji, pravila, že není žádný spěch, protože ten pokoj stejně nebudeme v nejbližší době potřebovat.“

„To je moc divné! Co to má znamenat? Ale když oni se k sobě navzájem vůbec chovají tak nepochopitelně! Jak chladně a klidně si dali sbohem! Jak vlažně spolu mluvili ten poslední večer před naším odjezdem! Edward se rozloučil s Elinor úplně stejně jako se mnou: popřál nám oběma mnoho štěstí jako hodný bratr. Dvakrát jsem je ten poslední den úmyslně nechala o samotě, a pokaždé za mnou vyšel z pokoje – já tomu nerozumím! A Elinor, když opouštěla Norland a Edwarda, jedinou slzu neuronila. Ani teď se nepřestává ovládat. Teskní snad někdy? Straní se společnosti, anebo prodlévá mezi ostatními s neklidem a nechutí?“

9

Paní Dashwoodová a její dcery se v domku pomalu za-
bydlely a bylo jim tam docela dobře. Stavení, zahradu a vů-
bec všechno, co je obklopovalo, už důvěrně znaly, pravidel-
ný koloběh všedních dní, v němž z dobré poloviny tkvělo
kouzlo Norlandu, se opět rozběhl a nacházely v něm teď ví-
ce radosti než na Norlandu v časech po otcově smrti. Sir
John Middleton, který k nim v těch prvních čtrnácti dnech
denně zaběhl, se nestačil divit, že mají pořád co na práci,
protože z domova nebyl na něco takového zvyklý.

Kromě panstva z Bartonu k nim mnoho návštěv ne-
chodilo. Sir John je sice důrazně vybízel, aby ve zdejším
kraji hojně pěstovaly společenské styky, a často opako-
val, že jeho kočár je jim kdykoli k službám, avšak paní
Dashwoodová, ačkoli si přála, aby dcery přišly mezi lidi,
si více cenila nezávislosti a rozhodně odmítala navštěvo-
vat rodiny, kam se nedalo dojít pěšky. Těch nebylo mno-
ho, a navíc v některých případech nepřicházely návštěvy
v úvahu. Asi půl druhé míle od domku, v údolí allenham-
ském, které na bartonské navazovalo, jak už o tom byla
řeč, objevila děvčata hned při jedné z prvních procházek
důstojné starobylé sídlo trošku připomínající Norland.
Zaujalo je a chtěly vypátrat něco bližšího. Vypyřádáním
ale zjistily, že majitelka, vážená stará dáma, bohužel vi-
nou chatrného zdraví žije v přísném soukromí a z domo-
va nevychází.

Nové okolí nabízelo bohaté možnosti k pěkným procházkám. Stačilo vyhlédnout z kteréhokoli okna, a stráně vysokých kopců jako by přímo vybízely, aby se dívky opály svěžím vzduchem na vrcholech, až jim rozblácené cesty v údolí znemožní kochat se tamními pozoruhodnými krásami. K jednomu z těchto vršků také jistého paměti-hodného dne zamířily Marianna s Margaret, zlákány sluníčkem vykukujícím občas mezi temnými mraky na obloze, protože se už nemohly déle smířit s domácím vězením, k němuž je vytrvalý déšť po dva dny odsoudil. Třetí sestra i jejich matka odolaly pokušení a přes Mariannino tvrzení, že se vyčásilo už nadobro a vítr zažene všechny hrozivé mraky za kopce, daly přednost tužce a knize. Obě mladší děvčata se tedy vypravila spolu.

Stoupaly vesele do stráně, radovaly se z každého záblesku modré oblohy, a když jim do tváří zašlehaly mocné poryvy jihozápadního větru, litovaly Elinor s maminkou, že s nimi vinou své přehnané úzkostlivosti nesdílí takové úchvatné zážitky.

„Může být na světě větší štěstí?“ zvolala Marianna.
„Margaret, zdržíme se venku aspoň dvě hodiny.“

Margaret s tím byla svolná, a tak postupovaly dál proti větru a s radostným smíchem mu vzdorovaly ještě asi dvacet minut, když tu se jim náhle mraky nad hlavou slily vjedno a proudy deště je udeřily přímo do tváří. Rozmrzelé tím nečekaným obratem neochotně uznaly, že se budou muset vrátit domů, protože blíž se žádné útočiště nenabízelo. Utěšily se aspoň tím, co v naléhavé situaci ztratilo všechnu nepatřičnost: že poletí, jako by jim za patami hořelo, dolů po příkrém svahu, který končil přímo u jejich zahradní branky.

Rozběhly se. Marianna byla zprvu v čele, ale stačil chybný krok, a už ležela na zemi. Margaret ji nemohla zachytit, v té prudkosti ji to hnalo dál, až se ocitla bezpečně dole.

V té chvíli začínal právě vystupovat do kopce nějaký pán – nesl pušku a dva pointři mu poskakovali u nohou. Byl jen pár yardů od Marianny, když upadla, ihned pušku odložil a běžel jí na pomoc. Dívka už mezitím vstala, ale protože si při pádu podvrkla kotník, sotva se držela na nohou. Pán jí nabídl své služby, a když viděl, že z ostýchavosti odmítá, vzal ji bez okolků do náruče a začal s ní sestupovat ze stráně. Přes zahradu – Margaret nechala branku otevřenou – ji donesl až domů, kam těsně předtím vběhla Margaret, a nepustil ji, dokud ji v salonu neusadil do křesla.

Elinor i paní Dashwoodová překvapeně vyskočily, a zatímco na mladíka obě upíraly oči v úžasu i němém obdivu nad jeho zjevem, uvedl neznámý na omluvu důvod, proč k nim takto vpadá, a volil přitom výrazy tak vybrané a uhlazené, že jeho mimořádně pohledný zevněšek zapůsobil kouzlem ještě mocnějším. Každého sprostého, šeredného starce by paní Dashwoodová vděčně a vlídně přivítala, kdyby jejímu dítěti pomohl v nouzi, ale u pěkného, elegantního mladíka byl takový čin podstatně zajímavější a působivější.

Výmluvně mu děkovala a mile ho zvala, jak to jen ona uměla, aby se posadil. Odmítl však s tím, že je celý zablácený a mokrý. Nato ho paní Dashwoodová poprosila, aby jí prozradil, komu je zavázána. Sdělil jí, že se jmenuje Willoughby, právě pobývá v Allenhamu, a prokázeli mu tu čest, rád by se zítra přišel poptat, jak se slečně Dashwoodové daří. Svolení mu bylo ochotně uděleno, načež se odporoučel a vytratil do hustého deště.

Jeho přitažlivý mužský zjev a velmi uhlazené vystupování se staly okamžitě předmětem všeobecného obdivu a žertovné poznámky o jeho galantním skutku, adresované Marianně, dostávaly vlivem těchto okolností zvláštní

šťávu. Marianna sama si ho neprohlédla tak bedlivě jako ostatní, protože ve zmatku, který jí vehnal krev do tváří, když ji mladý muž zvedl, nedokázala k němu ani po návratu domů pozvednout oči. Něco jí ale přece jen neušlo, proto se mohla přidat k velebení ostatních, a to se zápallem, jaký vždy věčnil její chválu. Jeho osoba i vystupování obstály ve srovnání se vším, co jí kdy fantazie o ideálním muži vykreslila, a že ji bez dlouhých okolků popadl do náruče a odnesl domů, svědčilo o rozhodnosti v myšlení i skutcích, která se jí jevila zvláště chvályhodná. Všechno kolem jeho osoby znělo zajímavě. Měl dobré jméno, sídlil v nejmalebnější zdejší vísce, a tak Marianna brzy seznala, že ze všech pánských oděvů je lovecký kabátec ten nejslušivější. Její fantazie pracovala na plné obrátky, hlavou se jí honily příjemné myšlenky a na bolavý podvrknutý kotník přitom zapomněla.

Jen co se téhož dne podruhé protrhaly mraky a bylo možné vystrčit hlavu ze dveří, objevil se u nich sir John, a když mu dámy vylíčily Marianninu nehodu, hned začaly dychtivě vyzvídat, zná-li pána jménem Willoughby z Allenhamu.

„Willoughby!“ zvolal sir John, „tak on je zde? To je dobrá zpráva, zajdu za ním zítra a pozvu ho, aby k nám přišel ve čtvrtek na večeři.“

„Znáte ho tedy,“ podotkla paní Dashwoodová.

„Jakpak bych ho neznal! Jezdí sem každý rok.“

„A co je to za mladíka?“

„Výborný chlapík, mohu ho doporučit. Má přesnou mušku a na koni rajtuje jako čert.“

„A víc nám o něm nepovíte?“ zvolala Marianna rozhořčeně. „Jak se chová, když ho znáte blíž? Čemu se věnuje, jaké má schopnosti, v čem vyniká?“

Tímhle sira Johna zcela zaskočila.

„Tak tolik toho o něm namouduši zase nevím. Je to příjemný, veselý mladý muž a má překrásnou loveckou fenu, černého pointra. Měl ji dneska s sebou?“

Marianna však nedokázala poskytnout přesnější informace o vybarvení Willoughbyho pointra než sir John o vybarvení jeho duše.

„Ale kdo to je?“ zeptala se Elinor. „Odkud pochází? Má v Allenhamu dům?“

V tom směru mohl sir John jejich zvědavost aspoň trochu upokojit. Sdělil jim, že pan Willoughby zde v okolí žádné nemovitosti nevlastní, že tu pouze dlí na návštěvě u staré dámy z Allenhamského dvora, s níž je spřízněný a bude po ní dědit. K tomu ještě dodal: „Ano, toho by stálo za to lapit, slečno Elinor; má ještě pěkné vlastní panstvíčko v Somersetshiru a na vašem místě bych ho nepřenechával mladší sestře jen proto, že spadla ze stráně. Slečna Marianna si přece nemůže osobovat právo na všechny kavalíry v dohledu. Ať se má radši na pozoru, nebo začne Brandon ještě žárlit.“

„Nepředpokládám, že by kterákoli z mých dcer obtěžovala pana Willoughbyho pokusy ho *lapit*, jak to nazýváte,“ pravila s dobromyslným úsměvem paní Dashwoodová. „K takovému sportu jsem je nevychovala. Pánům u nás nic nehrozí, ani těm zámožným ne. S radostí ale беру na vědomí, že je to podle vašich slov slušný mladý muž, s kterým se můžeme stýkat.“

„Je to roztomilý člověk, věřte mi,“ ujistil je znovu sir John. „Vzpomínám si, že u nás na domácím plese loni o Vánocích tancoval od osmi do čtyř do rána, ani jeden kousek neproseděl.“

„Skutečně?“ zvolala Marianna a oči jí zajiskřily, „a tančí krásně a s slánem?“

„Zajisté, a v osm už seděl na koni a cválal mlázím.“

„To se mi líbí, tak se to na temperamentního mladíka sluší a patří. Když se do něčeho pustí, má se do toho vrhnout po hlavě a nedbat na únavu.“

„Ach jéje, už vidím, co nás čeká,“ povzdechl si sir John. „Vidím to jasně. Rozhodíte sítě kolem něho a na ubohého Brandona si ani nevzpomenete.“

„Fuj, jak ošklivě jste to vyjádřil, sire John,“ zamračila se na něho Marianna. „Všechny takové rádoby vtipné přízemní obrazy ve mně vzbuzují odpor, a ‚rozhodit sítě‘ nebo někoho ‚lapit‘ jsou ze všech snad ty nejhorší. Poklesly k hrubosti a omezenosti, a pokud někdy vznikly jako zábavné bonmoty, dávno z nich všechn vtip už vyprchal.“

Sir John její výtku přesně nepochopil, zasmál se však, jako by mu bylo všechno jasné, a odpověděl: „No ba, vy jich ještě lapíte, že nestačíme počítat. Chudák Brandon! Je v tom až po uši a ten rozhodně stojí za námahu, přes všechno vaše klopýtání a podvrkávání kotníků.“

10

Mariannin zachránce, jak Margaret spíše barvitě než realisticky označila Willoughbyho, se přišel hned poránu osobně přeptat. Paní Dashwoodová v důsledku dobrozdání sira Johna i z vlastní vděčnosti ho přijala s vlídností přesahující pouhou zdvořilost a celý průběh návštěvy utvrdil v mladém muži dojem, že v rodině, s níž se náhodně seznámil, vládne rozum, uhlazenost, vzájemná náklonnost a domácí pohoda. O osobním kouzlu přítomných dam nepochyboval už při prvním setkání.

Nejstarší slečna Dashwoodová měla jemnou pleť, pravidelné rysy a pozoruhodně působnou postavu. Marianna byla ještě hezčí. Neměla sice sestřiny vyvážené proporce, zato byla vyšší, impozantní, s krásnou tváří: o té když se řeklo, že je to děvče jako obrázek, nebylo to v tak hrubém rozporu s pravdou jako obvykle. Měla sice snědší pleť, ale skoro jakoby zářivě průsvitnou a svěží; rysům jejího obličeje nebylo co vytknout, uměla se sladce, podmanivě usmát a hluboké černé oči jiskřící životem, nepokojným duchem a dychtivostí si každého rázem podmanily. Willoughby se s jejich přímým pohledem zprvu nestřetl, protože Marianna vždycky zrozačitelá, když si připamatovala jeho zásah. Jakmile však rozechvění překonala a uklidnila se, viděla, že je to mladík nejen s dokonalým chováním, ale i upřímný a temperamentní, a když pak ještě slyšela z jeho úst, že nadevše zbožňuje hudbu a tanec,

věnovala mu pohled tak nadšený, že si až do konce návštěvy povídal hlavně s ní.

U Marianny stačilo zmínit se o některé její oblíbené činnosti, a už se rozpovídala. Nedokázala mlčet, když přišlo takové téma na přetřes, a hovořila o něm pak volně a bez zábran. Brzy vyšlo najevo, že rozkoš z tance a hudby sdílejí oba a že jsou si i v dalších směrech názorově dost blízcí. To ji povzbudilo, aby pokračovala v průzkumu jeho názorů, a začala se ho proto vyptávat na knihy: vyjmenovala své oblíbené autory a hovořila o nich s takovým zanícením, že žádný pětadvacetiletý mladík nemohl být tak necitelný, aby pro jejich díla okamžitě nezaplátl také, i kdyby je dosud nevšímavě pomíjel. Měli neuvěřitelně stejný vkus. Oba zbožňovali tytéž knihy, tytéž pasáže – a pokud vyvstaly nějaké rozdíly v hodnocení nebo námitky, překonala je vzápětí přesvědčivostí svých argumentů a rozzářenýma očima. On se všem jejím soudům podřídil, sdílel její nadšení a dlouho předtím, než se odporoučel, si už spolu povíдали jako staří přátelé.

„Nu, Marianno, za jednou jsi toho stihla dost,“ poznamenala Elinor, jen za ním zapadly dveře. „Zjistila jsi názory pana Willoughbyho ve všech důležitých bodech. Víš, co soudí o Cowperovi a Scottovi, ubezpečila ses, že umí patřičně ohodnotit jejich čaromoc, a dostalo se ti všestranné záruky, že neobdivuje Alexandra Popea víc, než je záhodno. Ale jak se chcete dál stýkat, když jste všechny konverzační možnosti rázem tak důkladně vyčerpali? Brzy vám nezůstane žádné osvědčené téma. Příště ti objasní svůj postoj k malebné kráse a druhým sňatkům, a pak už nebudeš mít nač se ho vyptat.“

„Křivdíš mi, Elinor!“ zvolala Marianna. „Copak mám tak povrchní zájmy? Ale já vím, kam míříš. Chovala jsem se příliš nenuceně, příliš radostně, příliš upřímně. Prohřešila

jsem se proti všem obecně panujícím zásadám slušnosti: mluvila jsem otevřeně a nepředstíraně, namísto abych byla rezervovaná, nanicovatá, nudná a falešná – kdybych se omezila na počasí a stav okolních cest a mezi každou větou deset minut mlčela, mohla jsem si tvoje výtky ušetřit.“

„Holčičko moje drahá,“ řekla jí na to matka, „nesmíš se na Elinor hněvat – vždyť jen žertovala. Sama bych si ji vzala na paškál, kdyby skutečně chtěla něco namítat proti tvému příjemnému popovídání s naším novým známým.“ – A Marianna po těchto slovech hned pookřála.

Willoughby ze své strany dával všemožně najevo, že ho vzájemné seznámení těší a chtěl by přátelské styky dál pěstovat. Chodil k nim denně. Zprvu pod záminkou, že se jde poptat, jak se Marianna zotavuje, vítaly ho ale tak povzbudivě a den ode dne vlídněji, že mohl záminku odvrhnout ještě předtím, než ztratila smysl, když se Marianně noha docela zhojila. Pár dní musela sedět doma, vůbec ale nepříjemnost toho omezení nepocítovala. Willoughby byl obratný mladík s bystrou představivostí, živým temperamentem a nelíčeným přátelským chováním. To vše ho přímo předurčovalo, aby Mariannu okouzлил, a nejenže byl navíc vybaven podmanivým zjevem, ale i přirozenou vřelostí, kterou v něm ona sama svým příkladem ještě vyburcovala a podnítila, a touhle vlastností ji zaujal víc než čímkoli jiným.

Jeho společnost jí přinášela čím dál tím opojnější rozkoš. Četli spolu, povídali si a dvojhlasně zpívali; Willoughby měl značné muzikální schopnosti a předčítal jim se zaujetím a prožitkem, jaké Edwardovi želbohu tolik chyběly.

I paní Dashwoodová v něm tak jako Marianna viděla zosobněnou dokonalost. Ani Elinor mu neměla co vytknout, leda snad sklon, v němž silně připomínal Mariannu, a té se tím také zvláště zamlouval: vždycky totiž vyjádřil,

co si myslí, bez ohledu na osoby i průvodní okolnosti. Překotně si o komkoli utvořil názor a hned ho také vyjevila, bez rozmyšlení obětoval prostou zdvořilost, jen aby upoutal pozornost posluchačů, když mu to šlo od srdce, a přehlížel tak lehce obecně uznávané formy vhodného chování, že to svědčilo o neopatrnosti, kterou mu Elinor nemohla schvalovat přes četné argumenty, jimiž takovou upřímnost spolu s Mariannou obhajovali.

Marianna teď začala nahlížet, že zoufalství, jemuž podléhala v šestnácti a půl, kdy se jí zdálo, že nikdy nepotká muže svých snů, bylo unáhlené a neoprávněné. Willoughby měl všechno, co si v zmíněné neblahé době i v radostnějších chvílích přála u muže, jenž by byl hoden její lásky, a svým chováním dával najevo, že jeho tužby v tomto směru jsou stejně nesporné jako jeho přednosti.

I paní Dashwoodová, kterou ani nenapadlo uvažovat o něm jako o ženichovi, když slyšela o očekávaném dědictví, začala k němu, než se týden s týdnem sešel, s nadějemi a důvěrou vzhlízet a v duchu si gratulovala, že získá dva takové zetě jako Edward a Willoughby.

City plukovníka Brandona k Marianně, které jeho přátelé odhalili už před časem, zpozorovala Elinor teprve teď, kdy si toho ostatní přestali všimnout. Jejich pozornost a vtip se soustředily na plukovníkova šťastnějšího soka a žertování, jemuž býval vystaven, dokud k dívce ještě nezaplanul vášní, přestalo, když by tu skutečně byl důvod k posměškům, jaké si obvykle vyslouží každé citové trápení. Elinor nerada musela uznat, že plukovník bezesporu propadl kouzlu její sestry; a pokud blízké povahové založení podporuje lásku pana Willoughbyho, pak stejně výrazný povahový protiklad před ní neuchránil plukovníka Brandona.

Dělalo jí to starosti, protože jakou naději má zamlklý pětaticátník proti mimořádně čipernému, o deset let

mladšímu soupeři? Nemohla ani doufat, že by uspěl, a tak si z celého srdce přála, aby ztratil zájem. Byl jí sympatický – přestože byl tak smutný a rezervovaný, zaujal ji. Choval se sice vážně, ale laskavě; a jeho rezervovanost pramenila zřejmě spíš z nějakého duševního trápení než z vrozené povahové nerudnosti. Sir John trousil narážky, že ho v minulosti potkalo nějaké soužení, což ji utvrzovalo v domněnce, že je to nešťastný člověk, a ona s ním proto soucítila a vážila si ho.

Možná že ho litovala a myslela na něho s úctou i z toho důvodu, že o něm Willoughby hovořil přezíravě, a Marianna, které se nezamlouval už proto, že nebyl mladý a veselý, jako by záměrně podceňovala jeho osobní přednosti.

„Brandon patří k lidem,“ prohlásil Willoughby jednoho dne, když na plukovníka přišla řeč, „o němž každý pěje samou chválu a nikdo o něho dvakrát nestojí; všichni ho vítají a nikdo se s ním moc nebaví.“

„Přesně tak ho vidím i já,“ zvolala Marianna.

„To se tedy nemáš čím chlubit,“ řekla na to Elinor, „protože mu oba nespravedlivě křivdíte. Na Bartonu si ho všichni váží a já sama se s ním vždycky snažím zapříst rozhovor, kdykoli se sejdeme.“

„Že ho *vy* berete v ochranu, to dozajista mluví v jeho prospěch,“ odpověděl Willoughby, „ale že se těší vážnosti u ostatních, to ho už samo o sobě snižuje. Jak může klidně přijmout takovou urážku, že v něm našly zalíbení ženy jako lady Middletonová a paní Jenningsová, když si umí vysloužit lhostejnost ostatních?“

„Dost možná nevraživost takových lidí, jako jste vy a Marianna, vyvází sympatie lady Middletonové a její matky. Je-li jejich úcta urážlivá, třeba mu zase vaše urážky slouží ke cti, protože jejich hodnocení není o nic urážlivější než vaše nespravedlivé předsudky.“

„Má to štávu, když hájíte svého chráněnce.“

„Můj chráněnc, jak ho nazýváte, je rozumný muž a rozumu já si vždycky cením. Ano, Marianno, i u muže, kterému už táhne čtyřicítka. Je to člověk s širokým rozhledem, cestoval po světě, je sečtělý a umí přemýšlet. Zjistila jsem, že je schopen mne o leccčem poučit, a vždycky odpovídá na mé dotazy ochotně a vlídně jako pravý kavalír.“

„To znamená,“ zvolala Marianna přezíravě, „že ti pověděl, jak horké podnebí je v Západní Indii a moskyti že tam jsou hrozná metla.“

„Byl by mi to nepochybně sdělil, kdybych se ho na to zeptala, jenomže o těchto skutečnostech jsem náhodou už povědomost měla.“

„Dost možná, že jeho informovanost sahá až k existenci nabobů, zlatých mohurů, jakož i palankinů.“

„Troufám si tvrdit, že jeho informovanost spočívá na pevnějších základech než vaše nezaujatost. Pročpak ho máte tak v nelásce?“

„Vůbec ho nemám v nelásce. Považuji ho naopak za muže velmi úctyhodného, o němž každý řekne jen to nejlepší a nikdo o něho nedbá; který má víc peněz, než stihne utratit, víc času, než umí využít, a rok co rok si pořídí dva nové kabáty.“

„A k tomu dodejte,“ zvolala Marianna, „že nemá ani vrozené nadání, ani vkus, ani temperament. Že jeho vědomosti nejsou oslnivé, jeho city prudce neplanou a jeho hlas zní bezvýrazně.“

„Vidíš u něho hromadu chyb a všechny na základě požadavků své vlastní fantazie, takže moje dobrozdání proti tomu nezbytně vyzní chladně a chabě,“ odvětila Elinor. „Já ho mohu pouze označit za muže rozumného, dobře vychovaného, vzdělaného, s vlídnými způsoby a podle mého mínění i s laskavým srdcem.“

„Zvolila jste na mne zákeřnou taktiku, slečno Dashwoodová,“ tvrdil Willoughby. „Pokoušíte se odzbrojit mne pomocí rozumu a přesvědčit tak proti mé vůli. Ale toho bohdá nebude! Poznáte, že vaše rafinované zbraně nezdolají mou tvrdošíjnost. Uvedu tři pádné důvody, proč je mi plukovník Brandon protivný: vyhrožoval, že bude přšet, když jsem si já přál mít krásné počasí; vyjádřil se kriticky o pérování mé kolesky a nemůžu ho přemluvit, aby koupil moji hnědku. Pokud vás to ale uspokojí, ochotně před vámi prohlásím, že jeho charakter je ve všem ostatním bez poskvrny. Tak daleko zajdu. A na oplátku za toto prohlášení, které mne přece něco stálo, mi nemůžete odepřít výsadu, aby mi byl stejně protivný jako dosud.“